



คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

คำนำ

โรงพยาบาลบางพลี ได้กำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดวินัยของเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดโรงพยาบาลบางพลี ประจำปีงบประมาณ 2562 โดยมีความมุ่งหมาย 4 มาตรการ คือ มาตรการการใช้ธรรมาภิบาล มาตรการการเบิกค่าตอบแทน มาตรการการจัดทำโครงการฝึกอบรมศึกษาดูงาน ประชุม และสัมมนา และมาตรการการจัดหาพัสดุด้วยวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแสดงเจตจำนงสุจริตในการบริหารราชการเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าว รวมทั้งมาตรการด้านอื่น ๆ และต่อต้านการทุจริต ตามที่ได้ทราบโดยทั่วกันแล้วนั้น

ปัจจุบัน หน่วยงานต่าง ๆ เช่น ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำและเผยแพร่คู่มือผลประโยชน์ทับซ้อน โดยการแจ้งเวียนไปยังโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี และวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรทุกแห่ง เพื่อให้บุคลากรด้านสาธารณสุข ได้เสริมสร้างความรู้และนำไปเป็นข้อมูลในการปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ร่วมสร้างวัฒนธรรมสุจริต สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตในกระทรวงสาธารณสุขต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากรโรงพยาบาลบางพลี ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความโปร่งใส เพื่อประโยชน์สูงสุดของโรงพยาบาลบางพลีต่อไป



านนิติการ โรงพยาบาลบางพลี

5 พฤษภาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
เกริ่นนำ	1
บทที่ 1 วิวัฒนาการผลประโยชน์ทับซ้อน	6
บทที่ 2 รู้รอบความทับซ้อน	6
บทที่ 3 ความหลากหลายของผลประโยชน์ทับซ้อน	10
บทที่ 4 แนวทางการป้องกัน	14
บทที่ 5 บทลงโทษ	17



เกริ่นนำ

“ผลประโยชน์ทับซ้อน รูปแบบใหม่ของการทุจริตคอร์รัปชัน” กล่าวเริ่มจากหน่วยงานในภาครัฐระดับที่รับนโยบายโดยตรงจากรัฐบาล และนำไปวางแผนเพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานในระดับปฏิบัติการแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ส่วนราชการในระดับกระทรวง และทบวง ซึ่งมีส่วนราชการระดับรองลงมาคือ กรม-กอง-แผนก
2. รัฐวิสาหกิจและองค์กรของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจัดตั้งขึ้นด้วยกฎหมายพิเศษ ในหน่วยงานของรัฐ 2 ประเภทนี้ ส่วนราชการดำเนินงานใช้งบประมาณซึ่งได้มาจากการจัดเก็บภาษีจากประชาชน ซึ่งกรม.อนุมัติในแต่ละปีทั้งงบลงทุน และงบทำการ

ส่วนรัฐวิสาหกิจและองค์กรของรัฐ ดำเนินงานโดยใช้เงินรายได้จากการประกอบการ และบุดหนุนของรัฐโดยผ่านการอนุมัติจาก กรม.เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังใช้เงินกู้เพื่อการลงทุนโดยรัฐค้ำประกันด้วย

เนื่องจากหน่วยงานในภาครัฐดำเนินการโดยอาศัยงบประมาณที่ได้รับอนุมัติจาก กรม.นี้เอง จึงเป็นการเปิดโอกาสให้การเมืองเข้าไปแทรกแซงการดำเนินงานของข้าราชการประจำ และพนักงานของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งมีวงเงินทุนมากโดยอาศัยตำแหน่งที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการกำกับดูแลหน่วยงานในความรับผิดชอบ และนี่เองคือจุดเริ่มต้นของการแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบ หรือที่เรียกว่าการโกงกินนั่นเอง

การทุจริต คอร์รัปชัน เกิดขึ้นได้อย่างไร และมีบุคลากรประเภทเข้าไปเกี่ยวข้อง ทั้งจะป้องกันได้อย่างไร?

เพื่อให้ท่านผู้อ่านมองเห็นจุดเริ่มต้น และเส้นทางของการทุจริต คอร์รัปชันในภาครัฐได้ชัดเจนขึ้น ผู้เขียนใคร่ขอให้ท่านผู้อ่านมองดูเส้นทางเดินของคำสั่งซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. จากบนลงล่าง (Top Down) ซึ่งเริ่มจาก กรม. กระทรวงหรือทบวง กรมกอง → หน่วยงาน → ระดับแผนหรือเทียบเท่า
2. จากล่างขึ้นบน (Bottom up) ซึ่งเริ่มจากหน่วยงานระดับแผนก → กอง → กรม → กระทรวงหรือทบวง

ถ้าเป็นรัฐวิสาหกิจและองค์กรของรัฐ ก็ทำนองเดียวกันกับส่วนราชการเพียงแต่แทนที่จะผ่านผู้บริหารสูงสุดขององค์กร จะผ่านบอร์ดและลงไปสู่ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรอีกทอดหนึ่ง ดังนั้น คำสั่งจาก กรม. ไปถึงหน่วยงานของรัฐมีลักษณะดังนี้คือ

1. จากบนลงล่างเป็นคำสั่งเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย
2. จากล่างขึ้นบนเป็นคำเสนอเพื่อขออนุมัติดำเนินการ หรือเป็นคำขอให้พิจารณาสั่งการตามทางเลือกที่น่าเสนอเพื่อดำเนินการ

คำสั่งการในสองลักษณะนี้ ผู้สั่งการมีส่วนรับผิดชอบผลของการดำเนินการ อันเกิดจากคำสั่งการหรือเกิดจากการอนุมัติให้ดำเนินการ ซึ่งมีความเสียหายเกิดขึ้นนอกเหนือจากการรับเสียงสรรเสริญจากความสำเร็จจากการกระทำนั้น

ส่วนจะรับผิดชอบในระดับใดนั้น ขึ้นอยู่กับความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็นสองลักษณะดังนี้คือ

1. ความผิดในทางสังคม ซึ่งบุคลากรในภาครัฐจะได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าราชการการเมืองจะได้รับมีตั้งแต่การออกมาขอโทษประชาชนไปจนถึงการลาออกจากตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานที่ตนเองทำให้เกิดความเสียหาย
2. ความผิดทางกฎหมายทั้งข้าราชการประจำ และข้าราชการการเมือง ควรจะได้รับโทษตามกฎหมายกำหนด

ส่วนประเด็นว่าบุคลากรที่ก่อให้เกิดความเสียหายในภาครัฐจากการกระทำทุจริตนั้น เท่าที่อนุมานได้อดีดที่ผ่านมา แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. ข้าราชการการเมือง ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการสั่งการให้กระทำอันก่อให้เกิดความเสียหายนั้น
2. ข้าราชการประจำ ซึ่งสังกัดหรือมิได้สังกัดในหน่วยงานภายใต้ความรับผิดชอบ และได้รับคำสั่งไปดำเนินการจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น
3. นักธุรกิจ ผู้ประกอบการกิจการ และทำธุรกรรมกับรัฐในฐานะผู้ขาย หรือผู้รับจ้างทำของโดยเป็นคู่สัญญากับรัฐ

บุคคล 3 ประเภทนี้เข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาทุจริตในภาครัฐได้อย่างไร และจะป้องกันได้อย่างไร ?

เกี่ยวกับประเด็นนี้ ถ้าท่านผู้อ่านติดตามข่าวทุจริต คอร์รัปชันในภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในโครงการขนาดใหญ่ก็จะพบว่า บุคคล 3 ประเภทดังกล่าวข้างต้น เข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกครั้ง เพียงแต่ว่าในบางกรณีหาหลักฐานเชื่อมโยงไปไม่ถึงทั้ง 3 ประเภทเท่านั้น

ส่วนประเด็นว่าบุคคล 3 ประเภทนี้เข้าไปเกี่ยวข้องอย่างไรนั้น ตอบได้ว่าอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 3 ประเภทนี้ เริ่มตั้งแต่นักการเมือง อาศัยทุนเงินจากนักธุรกิจเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ข้าราชการประจำอาศัยนักการเมืองเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่ง

ดังนั้น เมื่อมีโอกาสร่วมมือกันแสวงหาประโยชน์ก็ลงมือทำกันเป็นทีม เริ่มจากนักการเมืองมีโครงการในความรับผิดชอบเรียกพ่อค้าทำ และสั่งการให้ข้าราชการประจำเกื้อหนุนช่วยเหลือเกื้อกูล โดยอาศัยช่องโหว่ของระเบียบจัดซื้อจัดจ้าง หรือไม่ก็ทุจริตกันแบบตื้อๆ ต้านๆ ด้วยคิดแบบกะนองอำนาจว่ามีผู้คุ้มกัน ผิดอย่างไรก็รอดได้ หรืออีกประการหนึ่ง พ่อค้าสมคบกับข้าราชการประจำ นำเสนอนักการเมืองเพื่ออนุมัติโครงการโดยเฉพาะผลตอบแทนให้

การทุจริตในลักษณะ 3 ประสานนี้ ผู้ที่เสี่ยงคุกเสี่ยงตารางมากที่สุดก็คือ ข้าราชการประจำเพราะเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนนักการเมืองส่วนใหญ่จะสอบไปไม่ค่อยถึง เว้นไว้แต่ว่าข้าราชการประจำจะจําหนต่อหลักฐาน และชดทอต่อไปถึง

ส่วนพ่อค้ามีโอกาสหลุดรอดมากกว่าใครอื่น เนื่องจากอยู่นอกระบบเว้นไว้แต่ว่าจะทิ้งหลักฐานเป็นร่องรอยให้สืบค้นได้ หรือไม่ก็ถูกข้าราชการประจำชดทอในลักษณะดึงเข้ามาติดร่างแหด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม การทุจริตในลักษณะ 3 ประสานนี้ ในระยะหลังนี้เริ่มจะหนีรอดจากกระบวนการยุติธรรมได้มากขึ้น เนื่องจากการโกงกินแหบเนียนขึ้น และซับซ้อนขึ้นยากต่อการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ จะเห็นได้ชัดเจนในกรณีคอร์รัปชันเชิงนโยบายเป็นตัวอย่าง อีกทั้งความเสียหายอันเกิดจากการทุจริตในแต่ละครั้งเพิ่มขึ้น

ด้วยปัญหาการทุจริตที่สั่งสมในสังคมไทยมาช้านานนี้ รัฐบาลในหลายยุคหลายสมัยจึงได้คิดกลยุทธต่อต้านการทุจริตในหลายรูปแบบ และในปัจจุบันได้กำหนดกลยุทธต่อต้านการทุจริตไว้หลากหลาย กล่าวคือ รัฐบาลปัจจุบัน ได้กำหนดกลยุทธต่อต้านการทุจริตโดยการวางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งสภาพัฒน์รูปแห่งชาติ ได้วางกรอบยุทธศาสตร์ชาติในระยะ 20 ปี โดยมีกรอบวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และได้วางคตินโยบายประจำชาติไว้ว่า “**มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน**”

กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พศ.2560-2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการภาครัฐ การป้องกันการทุจริต และประพฤตินิยมชอบ และชรรมาภิบาลในสังคมไทย

กำหนดโมเดลประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยวางหลักยุทธศาสตร์ไว้ว่า สร้างความเข้มแข็งจากภายใน และการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก และนอกจากนี้ยังมีการกำหนดกลยุทธอีกหลายกลยุทธ ดังที่ปรากฏให้เห็นในสื่อทุกแขนง

โดยในส่วนของ กระทรวงสาธารณสุข ได้ตอบรับนโยบายด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดังกล่าว ด้วยการ กำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข มาตรการ 3ป. 1ค. (ปลูก/ปลูกจิตสำนึก ป้องกัน ปราบปราม และสร้างเครือข่าย) มุ่งเน้นการป้องกันการทุจริตให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ กำหนดให้มีการบริหารงานที่โปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาลประกาศเจตนารมณ์ว่า “สุจริตตามรอยพ่อ ขอทำดี เพื่อแผ่นดิน” และได้ประกาศมาตรการป้องกันการทุจริตและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดวินัยของเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ 2560 โดยมีความมุ่งหมาย 4 มาตรการ คือ มาตรการการใช้ธรรมาภิบาล มาตรการการเบิกค่าตอบแทน มาตรการการจัดทำโครงการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ประชุม และสัมมนา และมาตรการการจัดหาพัสดุ

จึงกล่าวได้ว่า การต่อต้านการทุจริต ได้ถูกกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ ไม่เพียงแต่กระทรวงสาธารณสุข ที่ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว เห็นได้ว่าทุกหน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสำคัญในการต่อต้านการทุจริต โดยได้กำหนดวิธีการตรวจสอบความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานหลากหลายรูปแบบ

แม้กระทั่ง โรงพยาบาลบางพลี โดยนายพิเชษฐ พัวพันกิจเจริญ ผู้อำนวยการ ได้ตอบรับดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว จึงออกประกาศโรงพยาบาลบางพลี เรื่อง **มาตรการป้องกันการทุจริตและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดวินัยของเจ้าหน้าที่** ให้บุคลากรได้รับทราบและตระหนักให้เกิดความสุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ราชการอยู่ตลอดเวลา

บทที่ 1 วิวัฒนาการผลประโยชน์ทับซ้อน

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า ผลประโยชน์ทับซ้อน คือ การทุจริต ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาอย่างลึกซึ้งของผลประโยชน์ทับซ้อน ต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ก่อนว่า ทุจริต คืออะไร ?

เรื่องการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มีบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ครั้งแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๒ และต่อมาอีกหลายฉบับ ปี ๒๕๑๗ ปี ๒๕๒๑ ปี ๒๕๓๔ แต่บทบัญญัติดังกล่าวไม่มีการนำมาบังคับกับคู่สมรสและบุตรของนักการเมือง

ทุจริตตามพจนานุกรมไทย หมายถึง ประพฤติชั่ว ประพฤติไม่ดี ไม่ซื่อตรง โกง คดโกง ฉ้อโกง โดยใช้อำนาจหรือเล่ห์เหลี่ยมหลอกลวงเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ

เมื่อได้ทราบความหมายเช่นนี้แล้ว จึงเห็นได้ว่าการทุจริตนั้นส่งผลต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ดังนั้น เพื่อให้มีบทบังคับป้องกันมิให้เกิดพฤติกรรมการทุจริต จึงได้มีการตรากฎหมายขึ้นรองรับ เป็นต้นว่า ประมวลกฎหมายอาญา โดยได้ให้ความหมายทุจริตไว้ตามมาตรา 1(1) หมายถึง “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น”

แต่กระนั้นก็ดี ด้วยการทุจริตได้แพร่หลายไปทุกภาคส่วน ซึ่งสิ่งที่ร้ายแรงอย่างยิ่ง คือ การทุจริตต่อหน้าที่ เนื่องจากมีการสร้างความเสียหายอย่างมหาศาล ดังนั้น เพื่อให้มีบทบังคับเพิ่มมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2542 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยให้ความหมาย ทุจริตต่อหน้าที่ ไว้ในมาตรา 4 หมายถึง “การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใด ในตำแหน่งหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น”

ปัจจุบัน การทุจริต ได้มีการกระทำได้อย่างแยบยลมากขึ้น และกระจายไปทุกภาคส่วน และแม้ว่าราชการก็ตาม ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าไม่มีการทุจริต ซึ่งการทุจริตที่อาจเกิดได้โดยง่ายและแยบยลในวงราชการ คือ **“ผลประโยชน์ทับซ้อน”**

สาเหตุหลัก คือ การทุจริตดังกล่าวเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ จนในบางกรณีไม่สามารถแยกได้เลยว่า เป็นผลประโยชน์ทับซ้อนหรือไม่ ที่กล่าวเช่นนี้เนื่องมาจาก การทุจริตในลักษณะดังกล่าว มีการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายทุกประการ แต่เบื้องหลังนั้นส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับผลประโยชน์ทั้งชอบและไม่ชอบด้วยกฎหมาย

บทที่ 2 รู้รอบความทับซ้อน

“ผลประโยชน์ทับซ้อน”

(Conflict of Interest)

“Conflict of Interest” เป็นภาษาต่างประเทศ เป็นถ้อยคำที่ได้มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในรอบหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงระยะเวลาที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในองค์กรต่าง ๆ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมทั้งได้สร้างความเสียหายให้กับ ประชาชนโดยส่วนรวมด้วย บรรดานักวิชาการและผู้คนในสังคมไทยต่างก็ได้ให้คำจำกัดความ หรือความหมายของคำว่า “Conflict of Interest” ไว้แตกต่างกันออกไปโดยบ้างแปลความว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” “ผลประโยชน์ขัดกัน” “ผลประโยชน์ขัดแย้ง” หรือ “การขัดกัน แห่งผลประโยชน์” เป็นต้น ซึ่งถ้อยคำเหล่านี้ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อันเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักคุณธรรม จริยธรรมและหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) อีกด้วย

หลัก Conflict of Interest นั้น ได้เริ่มมีปรากฏโดยการบัญญัติหลักการไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๑๒ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐส่วนที่ ๒ ว่าด้วย “การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์” (รัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ก็มีบัญญัติไว้บ้างเช่นกันแต่ยังไม่ชัดเจนเหมือนกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน) ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าทุกภาคส่วนของสังคมต่างได้ตระหนักถึงความสำคัญและประสงค์ที่จะแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการขัดกัน แห่งผลประโยชน์นั้นให้หมดสิ้นไป จากการศึกษาค้นคว้าของผู้เขียนพบว่า หลัก Conflict of Interest มิได้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่หรือมีปรากฏเฉพาะในทางกฎหมายมหาชนของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น เช่น ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๑๓ ที่มีหลักการห้ามมิให้ เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนได้เสียหรืออาจจะขาดความเป็นกลางทำการพิจารณาทางปกครองหรือเป็นผู้ทำคำสั่ง กฎหมาย ภายใต้หลัก Conflict of Interest กฎหมายภายใต้หลัก Conflict of Interest ๕๔ จุลินิติ ก.ย.-ต.ค. ๕๒ ทางปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักความเป็นกลางของผู้พิพากษาหรือตุลาการในการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดี ซึ่งหากผู้พิพากษาคณใดมีผลประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้อ อยู่ในคดีนั้น หรือมีสถานะความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับคู่กรณีในคดีนั้น ก็อาจจะถูกคัดค้านได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๑ เป็นต้น แต่หลัก Conflict of Interest ยังมีปรากฏอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ อีกหลายฉบับด้วยกัน

โดยในที่นี่จะขอกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับหลัก “Conflict of Interest” โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

สารานุกรมวิกิพีเดีย ได้อธิบายความหมายไว้ว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict Interest) คือ “ภาวะที่บุคคลซึ่งอยู่ในสถานะที่ต้องได้รับความเชื่อถือ เช่น นักการเมือง ผู้ให้นโยบาย หรือผู้อำนวยการบริหารของบริษัท มีผลประโยชน์หรือความต้องการทั้งในทางอาชีพ ในบางครั้งรวมถึงเรื่องส่วนตัว ที่ขัดแย้งกัน ความต้องการที่ขัดแย้งกันนี้ทำให้เกิดความลำบากในการทำหน้าที่อย่างยุติธรรม แม้ว่าจะไม่มีหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่เหมาะสม ผลประโยชน์ทับซ้อนอาจจะทำให้เกิดภาพที่ทำให้ความน่าเชื่อถือของบุคคลนั้นในการกระทำที่เป็นกลางลดลง” ซึ่งอธิบายไว้ค่อนข้างครอบคลุม สรุปคือผลประโยชน์ทับซ้อนคือผลประโยชน์ส่วนตัวขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนรวมแล้วให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ขยายความให้ชัดขึ้นอีกนิดก็คือหากเลือกผลประโยชน์ส่วนตัวจะต้องเสียผลประโยชน์ส่วนรวมไป ในขณะที่เดียวกันถ้าเลือกผลประโยชน์ส่วนรวมก็ต้องเสียผลประโยชน์ส่วนตัวไป

มาถึงตรงนี้จะเห็นบทบาทของคนดีกับคนไม่ดีมากขึ้น นั่นคือถ้าผลประโยชน์มันซ้อนทับอยู่อย่างนี้ คนไม่ดีจะเลือกผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม คนดีก็จะเลือกผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ยกตัวอย่างเช่น สมมติว่ากรรมการบริษัททอสังหาริมทรัพย์รายหนึ่งเป็นหุ้นส่วนอีกบริษัทหนึ่งที่ทำธุรกิจด้านไอที มีวาระการประชุมคณะกรรมการบริษัททอสังหาริมทรัพย์มีเรื่องการตัดสินใจจ้างบริษัทมาวางระบบไอที ซึ่งมีบริษัทที่กรรมการคนนั้นเป็นหุ้นส่วนเข้าร่วมการประมูลงานด้วย กรรมการคนนั้นก็ควรจะงดออกเสียงในวาระนี้ หรือไม่เข้าร่วมประชุมในวันดังกล่าว เพราะตนมีผลประโยชน์ทับซ้อนในเรื่องนี้ นั่นก็คือเลือกผลประโยชน์ส่วนรวม ได้ไม่ได้เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ในมุมมองของการเมือง ผลประโยชน์ทับซ้อนก็คือการคอร์รัปชันรูปแบบหนึ่งซึ่งทำได้ในหลายๆรูปแบบ

สำหรับการที่จะทำให้คอร์รัปชันหมดไปจากประเทศไทยนั้นคงเป็นเรื่องยาก ได้มีกฎหมายต่าง ๆ หรือข้อบังคับต่าง ๆ เช่น ในปี 2552 กระทรวงการคลังก็ได้มีคำสั่งห้ามข้าราชการระดับบริหารของกระทรวงการคลังซื้อขายหุ้น และห้ามเจ้าหน้าที่ของกรมสรรพากรทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับบริษัทเอกชน รวมถึงบริษัทรับทำบัญชีต่าง ๆ คำสั่งทั้งสองนี้น่าจะช่วยลดผลประโยชน์ทับซ้อนของข้าราชการ และเป็นก้าวแรกที่กระทรวงอื่น ๆ สมควรเจริญรอยตามเป็นอย่างยิ่ง อีกบทบาทที่สำคัญคือสถาบันนครนครวิที่จะต้องขัดเกลาเด็ก ๆ ให้มีคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่เด็ก ผู้ใหญ่ก็ควรเป็นตัวอย่างที่ดีทำหน้าที่ด้วยความสุจริต สื่อตรง สังคมไทยจะได้ก้าวขึ้น

ความหมายของ สำนักงาน ก.พ. คือ สถานการณ์หรือการกระทำของบุคคล (ไม่ว่าจะเป็น นักการเมือง ข้าราชการ พนักงานบริษัท ผู้บริหาร) มีผลประโยชน์ ส่วนตนเข้ามาเกี่ยวข้อง จนส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจหรือการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนั้น การกระทำ ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวทั้ง เจตนาหรือไม่เจตนา หรือ บางเรื่อง เป็นการปฏิบัติสืบทอดกันมา จนไม่เห็นว่าจะเป็นสิ่งผิดแต่อย่างใด พฤติกรรมเหล่านี้เป็นการกระทำความผิดทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ (ประโยชน์ ของส่วนรวม) แต่กลับตัดสินใจปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง

แนวคิดของวิชาการ ให้ความหมายของผลประโยชน์ทับซ้อนไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ความหมายอย่างกว้าง หมายถึงการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบต่อหน่วยงาน หรือองค์กรหรือต่อส่วนรวมแต่ดำเนินการตัดสินใจปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว และเพื่อนฝูง
2. ผลประโยชน์ทับซ้อนสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในหน่วยงาน ภาครัฐ องค์กรธุรกิจ สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ โดยสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับนโยบายของชาติ หน่วยงาน ราชการ และองค์กรในระดับท้องถิ่น ดังนั้นผลประโยชน์ทับซ้อนจึงมีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่ไม่กี่ร้อยบาทไป จนถึงนับหมื่นล้านบาท และในบางกรณีความเสียหายได้ปรากฏออกมาในรูปของที่เป็นวัตถุโดย แต่ยังคงรวมถึง ผลประโยชน์มิใช่วัตถุอีกด้วย
3. ผลประโยชน์ทับซ้อนมิได้จำกัดเฉพาะผลประโยชน์ของบุคคลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีอคติใน การตัดสินใจหรือดำเนินการอันมุ่งตอบสนองต่อผลประโยชน์ของหน่วยงานอีกหน่วยงานหนึ่งด้วย เช่น การที่ บุคคลดำรงตำแหน่งซ้อนกันทั้งสองหน่วยงาน อันก่อให้เกิดการทำบทบาทที่ขัดแย้งกัน และมีการใช้อำนาจ หน้าที่ของหน่วยงานหนึ่งไปรับใช้ผลประโยชน์ของอีกหน่วยงานหนึ่ง
4. “การฉ้อราษฎร์บังหลวง” และ “การคอร์รัปชัน เชนนโยบาย” (Policy Corruption) ต่างก็เป็น รูปแบบหนึ่งของผลประโยชน์ทับซ้อน เนื่องจากทั้งสอง รูปแบบต่างเป็นการใช้ตำแหน่งหน้าที่สำหรับ มุ่งตอบสนอง ต่อผลประโยชน์ส่วนตัวและ/หรือพรรคพวก

การให้ความหมายในภาษาไทย

- ผลประโยชน์ทับซ้อน
- การขัดกันแห่งผลประโยชน์
- คอร์รัปชันเชิงนโยบาย
- การที่ผู้ที่ต้องตัดสินใจมีประโยชน์หลายทางซึ่งขัดกัน
- การที่บุคคลปฏิบัติหน้าที่เอาผลประโยชน์ส่วนตัวไปพัวพันในการตัดสินใจ เพื่อเอื้อ ประโยชน์ ต่อตนเอง และเป็นการเสีย ประโยชน์ของทางการ

เมื่อพิจารณาความหมายในหลากหลายมุมแล้ว กล่าวโดยสรุป คือ เป็นผลประโยชน์ส่วนบุคคล กับ ผลประโยชน์ส่วนรวม ชัดกัน อธิบายได้ว่า เป็นสถานการณ์ที่มีผู้ดำรงตำแหน่ง มีอำนาจในการตัดสินใจ และมีหน้าที่รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม แต่ไม่ใช่อำนาจอย่างอิสระ ไม่เป็นกลาง เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเนื่องจากมีผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งผลประโยชน์ทับซ้อน ถือว่า เป็นความผิดระดับต้น ไม่ใช่การ “คอร์รัปชัน” แต่เป็นสาเหตุพื้นฐานของการคอร์รัปชัน และเมื่อมีพฤติกรรมของความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัว และผลประโยชน์ส่วนรวมเกิดขึ้นจึงนำไปสู่การคอร์รัปชันได้

บทที่ 3 ความหลากหลายแห่งผลประโยชน์ทับซ้อน

➡ รูปแบบของ Conflict of Interests

การรับผลประโยชน์ (Accepting Benefits) ได้แก่

- การรับของขวัญหรือของกำนัลที่มีค่าอื่น ๆ ซึ่งส่งผลต่อ การปฏิบัติหน้าที่
- การที่บริษัทสนับสนุนการเดินทางไปประชุม/ดูงานใน ต่างประเทศ ของผู้บริหารและอาจรวมถึงครอบครัว
- การที่หน่วยงานราชการรับเงินบริจาคสร้างสำนักงาน จากบริษัทธุรกิจที่ติดต่อกับหน่วยงาน
- เจ้าหน้าที่ของรัฐรับของแถมหรือผลประโยชน์ในการ ปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง

➡ การกระทำที่อยู่ในข่าย Conflict of Interests ในหน่วยงานรัฐ

1. การใช้ตำแหน่งไปดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของตนเองโดยตรง
2. ใช้ตำแหน่งไปช่วยเหลือญาติสนิทมิตรสหาย
3. การรับผลประโยชน์โดยตรง คือ การรับของขวัญและความสะดวกสบายที่เกินความเหมาะสม ซึ่งอาจส่งผลต่อบุคคลในการปฏิบัติงานในหน้าที่ การรับของขวัญมีได้ในหลายรูปแบบ เช่น การลดราคาของที่ซื้อให้ การเลี้ยงอาหารอย่างฟุ่มเฟือย ตลอดจนการให้ความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ให้เอนเอียงหรือเป็นไปในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ให้ของขวัญนั้นตัวอย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญจากผู้บริหารของบริษัทเอกชนเพื่อช่วยให้บริษัทตนได้รับชนะการประมูลรับงานโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ การที่บริษัทแห่งหนึ่งให้ของขวัญเป็นทองคำมูลค่ามากกว่า ๑๐ บาท แก่เจ้าหน้าที่ในปีที่ผ่านมา และปีนี้เจ้าหน้าที่เร่งรัดคืนภาษีให้กับบริษัทนั้นเป็นพิเศษ โดยลัดคิวให้ก่อนบริษัทอื่น ๆ เพราะคาดว่าจะได้รับของขวัญอีก การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไปเป็นคณะกรรมการของบริษัทเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจและได้รับความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ จากบริษัทเหล่านั้น ซึ่งมีผลต่อการให้คำวินิจฉัยหรือข้อเสนอแนะที่เป็นธรรมหรือเป็นไปในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อบริษัทผู้ให้ นั้น ๆ เป็นต้น
4. การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่การงาน คือ การหาประโยชน์ให้กับตนเอง ครอบครัวหรือพวกพ้องจากตำแหน่งหน้าที่ เป็นการให้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อตนเอง ตัวอย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ทำให้บริษัทตนเองหรือบริษัทครอบครัวได้รับงานเหมาจากรัฐหรือฝากลูกหลานเข้าทำงาน การที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทำสัญญาให้หน่วยงานต้นสังกัดซื้อคอมพิวเตอร์สำนักงานจากบริษัทของครอบครัวตนเอง หรือบริษัทที่ตนเองมีหุ้นส่วนอยู่ ผู้บริหารหน่วยงานทำสัญญาเช่ารถไปสัมมนาและดูงานกับบริษัท ซึ่งเป็นของเจ้าหน้าที่หรือบริษัทที่ผู้บริหารมีหุ้นส่วนอยู่ เป็นต้น

5. การนำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว เช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ซบถยนต์ของส่วนราชการ ประกอบอาชีพขายของ นารถราชการไปส่งของให้ลูกค้า หรือใช้คอมพิวเตอร์ของราชการทำงานส่วนตัว เป็นต้น

6. การนำข้อมูลอันเป็นความลับของหน่วยงานมาใช้ประโยชน์ส่วนตัว เช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบข้อมูลโครงการตัดถนนเข้าหมู่บ้านจึงบอกให้ญาติพี่น้องไปซื้อที่ดินบริเวณโครงการดังกล่าว เพื่อขายให้กับราชการในราคาที่สูงขึ้น การที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการข่างโทรคมนาคมทราบมาตรฐาน (Spec) วัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการวางโครงการข่างโทรคมนาคม แล้วแจ้งข้อมูลให้กับบริษัทเอกชนที่ตนรู้จัก เพื่อให้ได้เปรียบในการประมูล รู้ว่าราชการจะตัดถนน แล้วรีบชิงไปซื้อที่ดินหน้าไว้ก่อน เป็นต้น

7. การทำงานอีกแห่งหนึ่งที่ขัดแย้งกับแห่งเดิม

8. การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งและเอื้อประโยชน์ต่อบริษัท คือ การไปทำงานหลังออกจากงานเดิม โดยใช้ความรู้ ประสบการณ์ หรืออิทธิพลจากที่เคยดำรงตำแหน่งมารับงาน หรือเอาประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง ตัวอย่างเช่น การที่ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกษียณแล้ว ใช้อิทธิพลที่เคยดำรงตำแหน่งในหน่วยงานรัฐ รับเป็นที่ปรึกษาให้บริษัทเอกชนที่ตนเคยติดต่อประสานงานโดยอ้างว่าจะได้ติดต่อกับหน่วยงานรัฐได้อย่างราบรื่น การว่าจ้างเจ้าหน้าที่ผู้เกษียณมาทำงานในตำแหน่งเดิมที่หน่วยงานโดยไม่คุ้มค่างับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย การที่ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรด้านเวชภัณฑ์และสุขภาพ ออกจากราชการไปทำงานในบริษัทผลิตหรือขายยา การไปทำงานให้ผู้อื่นหลังออกจากงานเดิม โดยใช้ความรู้ หรืออิทธิพลที่เดิมมาชิงงาน หรือ เอาประโยชน์โดยไม่ชอบธรรม เช่น เอาความรู้ในนโยบาย และแผนของธนาคารชาติไปช่วยธนาคารเอกชนหลังเกษียณ เป็นต้น

9. ผลประโยชน์ทับซ้อนจากการเปลี่ยนสถานที่ทำงาน

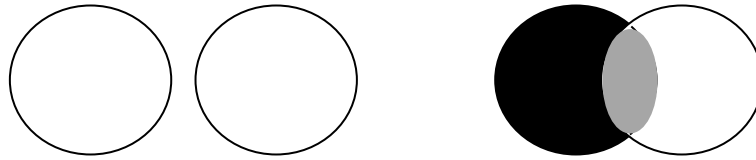
10. การปิดบังความผิด

11. การให้ของขวัญของกำนัลเพื่อหวังความก้าวหน้า

12. การทำงานพิเศษ คือ การเป็นที่ปรึกษาและการจ้างงานให้แก่ตนเอง รวมถึงการใช้ตำแหน่งสถานภาพการทำงานสาธารณะในการเข้าไปเป็นนายจ้างของภาคเอกชนหรือเป็นเจ้าของเอง นอกจากนี้ยังรวมถึงการใช้เวลาและเครื่องมือของรัฐในการทำงานพิเศษภายนอกที่ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานด้วย ตัวอย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอาศัยตำแหน่งหน้าที่ทางราชการรับจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการเพื่อให้บริษัทเอกชนที่ว่าจ้างนั้นเกิดความน่าเชื่อถือกว่าบริษัทคู่แข่ง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานอย่างเต็มที่ แต่เอาเวลาไปรับงานพิเศษอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานตามกฎหมาย การที่ผู้ตรวจสอบบัญชีภาครัฐรับงานพิเศษที่เป็นที่ปรึกษาหรือเป็นผู้ที่ทำบัญชีให้กับบริษัทที่ต้องถูกตรวจสอบ เป็นต้น

13 การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง คือ การใช้อิทธิพลทางการเมืองเพื่อเรียกผลตอบแทนหรือประโยชน์ต่อพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ เช่น การที่นักการเมืองในจังหวัดขอเพิ่มงบประมาณเพื่อนำโครงการตัดถนน สร้างสะพานลงในจังหวัด โดยใช้ชื่อหรือนามสกุลของตนเองเป็นชื่อสะพาน การใช้งบสาธารณะในการหาเสียง การที่รัฐมนตรีอนุมัติโครงการไปลงในพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเอง เป็นต้น

แผนภูมิประโยชน์ขัดแย้ง (Conflict of Interest)



ประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน

1. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง (actual) มีความทับซ้อนระหว่าง ผลประโยชน์ ส่วนตนและสาธารณณะ
2. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เห็น (perceived + apparent) เป็นผลประโยชน์ทับซ้อน ที่คนเห็นว่ามีแต่จริง ๆ อาจไม่มีก็ได้
3. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นไปได้ (potential) ผลประโยชน์ส่วนตน ที่มีในปัจจุบัน อาจจะทับซ้อนกับผลประโยชน์สาธารณณะได้ในอนาคต

4. ประโยชน์อย่างอื่นอันคำนวณเป็นเงินได้ เช่น

- การปลดหนี้หรือการลดหนี้ให้เปล่า
- การให้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย
- การเข้าค้ำประกันโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม
- การให้ค่านายหน้าหรือค่าธรรมเนียมการเป็นตัวแทน
- การขาย การให้เช่าทรัพย์สิน เกินมูลค่าที่เป็นจริงตามที่ปรากฏในท้องตลาด
- การใช้สถานที่ ยานพาหนะ หรือทรัพย์สิน โดยคิดค่าเช่าหรือค่าบริการน้อยกว่าที่คิดกับคนอื่น
- การให้ใช้บริการโดยไม่คิดค่าบริการ หรือคิดน้อยกว่าบุคคลอื่น
- การให้ส่วนลดในสินค้า หรือทรัพย์สินที่จำหน่าย
- การให้เดินทางหรือขนส่งบุคคลหรือสิ่งของโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าบุคคลอื่น
- การจัดเลี้ยง การจัดมหรสพ หรือการบันเทิงอื่นให้ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าบุคคลอื่น

ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดย
 ธรรมจรรยา ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยอาศัยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
 การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา 103

ข้อ ๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา ได้ดังต่อไปนี้

(๑) จากญาติซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานะ

(๒) จากบุคคลอื่นราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคล แต่ละโอกาส ไม่เกินสามพันบาท

การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นที่มีมูลค่า เกินกว่า ๓,๐๐๐ บาท โดยมีความจำเป็นต้องรับ
 เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ ต้อง แจ้งผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานโดยทันที ที่สามารถกระทำได้

หากมีความจำเป็นต้องรับเพราะเพื่อรักษาไมตรี จะทำอย่างไร ??

แจ้งผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการ วินิจฉัย

มีเหตุผล \Rightarrow รับได้ - รับไว้

ไม่เหตุควรรับ \Rightarrow ส่งคืน , ส่งคืนไม่ได้/มอบให้ส่วนราชการ

หากเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน หกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทที่ 4 แนวทางการป้องกัน

ความขัดแย้ง Vs บทบาท หมายความว่า บุคคลดำรงตำแหน่งที่บทบาทสองบทบาทขัดแย้งกัน เช่น นาย ก เป็นกรรมการคัดเลือกบุคคลผู้สอบแข่งขัน โดยที่บุตรของนาย ก สมัครสอบด้วย กรณีดังกล่าวเป็นการเสี่ยงต่อการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน แต่ยังไม่เกิดความผิดแต่ประการใด

มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามรัฐธรรมนูญ

1. มาตรการคัดสรรคนดีเข้าสู่อำนาจทางการเมือง
2. การกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตในตำแหน่ง
3. การเพิ่มระบบและองค์การตรวจสอบการใช้อำนาจ
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

การกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตในตำแหน่ง

- การมีประมวลจริยธรรมและการห้ามผลประโยชน์ขัดกัน
- การให้แสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน
- การใช้หลักโปร่งใสในการใช้อำนาจ

แนวทางการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข

- (1) หลักนิติธรรม
- (2) หลักคุณธรรม
- (3) หลักความโปร่งใส
- (4) หลักการมีส่วนร่วม
- (5) หลักความรับผิดชอบ
- (6) หลักความคุ้มค่า

ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ได้กำหนดแนวทางให้ข้าราชการประพฤติปฏิบัติรวม 10 ประการ สรุปได้ดังนี้

- (1) ข้าราชการต้องยึดมั่นในจริยธรรม และยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง และเป็นธรรม
- (2) ข้าราชการต้องมีจิตสำนึกที่ดี และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เสียสละ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้
- (3) ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่ และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน
- (4) ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงประโยชน์ที่มีขอบโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์ส่วนรวม
- (5) ข้าราชการต้องเคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอย่างตรงไปตรงมา
- (6) ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม เป็นกลางทางการเมือง ให้บริการแก่ประชาชนโดยมีธรรมาภิบาลที่ดี และไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม
- (7) ข้าราชการต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัด และรวดเร็ว ไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นช้า และใช้ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากการดำเนินงานเพื่อการในหน้าที่ และให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ทันการณ์ และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- (8) ข้าราชการต้องมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษาคุณภาพและมาตรฐานแห่งวิชาชีพ โดยเคร่งครัด
- (9) ข้าราชการต้องยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (10) ข้าราชการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงตน รักษาชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของราชการโดยรวม

ข้อบังคับสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยจรรยาข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2560 จำนวน 7 ข้อ

- ข้อ 1 ซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบ
- ข้อ 2 ยืนหยัดและยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง
- ข้อ 3 ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและเสมอภาค
- ข้อ 4 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้
- ข้อ 5 มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
- ข้อ 6 ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ข้อ 7 ปฏิบัติตนตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

เมื่อ...พบเห็นและประสบกับปัญหา ...จะอย่างไร

เกิดขึ้นกับตัวเอง ให้พิจารณาผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นว่าส่วนรวมเสียผลประโยชน์หรือไม่ หากส่วนรวมเสียผลประโยชน์ ควรหลีกเลี่ยง เช่น หากท่านเป็นกรรมการพิจารณาจัดจ้างหรือพิจารณาความดีความชอบของบุคคลใกล้ชิด ท่านก็ควรถอนตัวจากการเป็นกรรมการหรืองดออกเสียง เนื่องจากการตัดสินใจอาจมีผลทำให้การพิจารณาเบี่ยงเบน แต่หากเป็นเพียงคนรู้จักธรรมดา ท่านควรประกาศให้ทราบว่า ท่านรู้จักกับบุคคลนั้นต่อคณะกรรมการ ทั้งนี้เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจของท่านและเพื่อความโปร่งใสเกิดขึ้นกับผู้ร่วมงานหรือคนใกล้ชิด ควรให้คำแนะนำด้วยการอธิบายถึงผลหรือโทษของความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งแนะนำวิธีการเพื่อสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

เมื่อเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน จะต้องถอนตัวออกอย่างสมบูรณ์จากการเป็นผู้มีส่วนในการตัดสินใจ คือ งดแสดงความคิดเห็น ละเว้นจากการให้คำปรึกษา และงดออกเสียง

เคลื่อนย้ายผลประโยชน์ส่วนตัวที่ทับซ้อนอยู่ออกไป เพื่อให้ตนเองสามารถปฏิบัติภารกิจได้โดยปราศจากอคติ

บทที่ 5 บทลงโทษ

กฎหมายที่กำหนดการกระทำที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคล และประโยชน์ส่วนรวม ผู้ถูกบังคับใช้และบทกำหนดโทษ

ลำดับ	กฎหมาย	ผู้ถูกบังคับใช้	บทลงโทษ
1	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 265 มาตรา 266 มาตรา 267 มาตรา 268 มาตรา 265 มาตรา 266 มาตรา 267 มาตรา 268 และ มาตรา 284 วรรคสิบ มาตรา 269	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร,สมาชิกวุฒิสภา, นายกรัฐมนตรี,รัฐมนตรี, ผู้บริหารท้องถิ่น, สมาชิกสภาท้องถิ่น นายกรัฐมนตรี และ รัฐมนตรี	พ้นจากตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง
2	พระราชบัญญัติจัดการหุ้นส่วน และหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. 2543	นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี	พ้นจากตำแหน่ง
3	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) มาตรา 100 มาตรา 103	เจ้าหน้าที่รัฐ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด ตำแหน่ง และการกระทำของคู่สมรสให้ถือว่าเป็น การกระทำของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ	เป็นความผิดฐาน ทุจริตต่อหน้าที่ จำคุก ไม่เกินสาม ปีหรือปรับไม่เกิน หกหมื่น บาทหรือ ทั้งจำทั้งปรับ
4	ประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ตาม รัฐ ธรรมนูญ แห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 279 ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ใช้อำนาจตามมาตรา 280 กำหนดให้ทุกหน่วยงานนำ เรื่องการการกระทำที่ เป็นการ ขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วน บุคคลและ ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็น 1 ใน 9 ของค่านิยม หลัก ที่ผู้ตรวจการแผ่นดิน กำหนดไปกำหนดไว้เป็นส่วน หนึ่งของประมวลจริยธรรมด้วย	เจ้าหน้าที่ของรัฐ	ผิดวินัยและถอด ถอนออกจากตำแหน่ง กรณีผู้ ดำรงตำแหน่ง ระดับสูงและ นักการเมือง ระดับชาติ กระทำผิด จริยธรรมอย่างร้ายแรง
5	วินัยข้าราชการพลเรือน ตาม พรบ.ข้าราชการพลเรือน		ปลดออก/ไล่ออก

กรอบแนวทางการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

มาตรการ	โครงการ/ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินงาน ตามกิจกรรม	ผลที่ได้รับจาก การดำเนิน กิจกรรม
๑. มาตรการการใช้รถราชการ	ประกาศนโยบาย การใช้รถราชการ	เพื่อให้การใช้รถ ราชการเป็นไปตาม ระเบียบกฎหมายที่ เกี่ยวข้อง	1. ประกาศนโยบาย 2. ประกาศแจ้ง นโยบายให้ทุก หน่วยงานรับทราบทาง ไลน์กลุ่มคณะ กรรมการบริหาร 3. กำหนดให้ผู้ที่ขอไป ราชการโดยใช้รถ ราชการ ต้องมีการขอ ใช้รถราชการ โดยแนบ หลักฐาน	1. เจ้าหน้าที่ทุกคน รับทราบขั้นตอน การขออนุมัติใช้รถ ราชการไปราชการ 2. งานยานพาหนะ ตรวจสอบหลักฐาน การขอใช้รถ ราชการอย่าง เคร่งครัด
๒. มาตรการการเบิก ค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอก เวลาราชการและใน วันหยุดราชการ ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ที่ ปฏิบัติงานให้กับหน่วยบริการใน สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ค่าตอบแทนโดยไม่ทำเวชปฏิบัติ ส่วนตัวและหรือปฏิบัติงานใน โรงพยาบาลเอกชน ค่าเบี้ยเลี้ยง เหมาจ่ายและเงินเพิ่มสำหรับ ตำแหน่ง ที่มีเหตุพิเศษของผู้ปฏิบัติงาน ด้านการสาธารณสุข	1. ประกาศใช้ นโยบาย	เพื่อป้องกันการเบิก ค่าตอบแทนการ ปฏิบัติงานนอกเวลา ราชการและในวันหยุด ผิดระเบียบ	1. ประกาศนโยบาย 2. กำหนดให้ขออนุมัติ ก่อนขึ้นปฏิบัติงานนอก เวลาราชการและใน วันหยุด 3. เมื่อปฏิบัติงานเสร็จ สิ้น ให้มีการรายงานผล การปฏิบัติงาน ประกอบการขอ เบิกจ่ายค่าตอบแทน	1. ได้ทราบปริมาณ งาน 2. ควบคุมการ เบิกจ่าย ค่าตอบแทนการ ปฏิบัติงานนอก เวลาราชการและใน วันหยุดให้ถูกต้อง ตามระเบียบ

<p>๓. มาตรการการจัดทำโครงการและการฝึกอบรมตามกำหนด</p>	<p>ประกาศนโยบาย</p>	<p>เพื่อให้มีการดำเนินโครงการให้ถูกต้องตามระเบียบ</p>	<p>1. กำหนดให้มีการเขียนโครงการ เสนอและได้รับอนุมัติให้จัดทำโครงการ ก่อนดำเนินการจัดทำโครงการ</p> <p>2. กำหนดให้มีการจัดทำโครงการตามกำหนดเวลาที่เสนอไว้</p> <p>3. เมื่อจัดทำโครงการเสร็จสิ้น ให้มีการรายงานผลการดำเนินโครงการต่อผู้บริหาร</p>	<p>1. ได้รับอนุมัติให้จัดโครงการก่อนการดำเนินการโครงการ</p> <p>2. มีการรายงานผลการดำเนินการโครงการถูกต้องตามระเบียบ</p>
<p>4. มาตรการจัดหาพัสดุตามกฎหมายกำหนด</p>	<p>ประกาศนโยบาย</p>	<p>เพื่อให้การจัดหาพัสดุเป็นไปตามระเบียบ</p>	<p>1. จัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปี</p> <p>2. ควบคุมจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นไปตามแผน</p>	<p>มีการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปี</p>

THE END

บรรณานุกรม

1. คอลัมน์ป๊มติชนออนไลน์
2. คู่มือผลประโยชน์ทับซ้อนกระทรวงสาธารณสุข
3. ความรู้เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน จากการบรรยายของนางฉวีวรรณ นิลวงศ์ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงาน ป.ป.ท. เรียบเรียงโดย กรมควบคุมมลพิษ
4. นิลุบล สุขประเสริฐ นิตินรชานาญการ กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม กรมส่งเสริมการเกษตร